

Серія “Українські письменники — дітям”

Іван Франко

Три міхи хитрощів

Казки, оповідання

УКРАЇНСЬКІ
ПИСЬМЕННИКИ
ДІТЯМ

ББК 84.5.Укр
Ф 83

Серію “Українські письменники — дітям” засновано 2009 року

Художнє оформлення
Андрія Говди

Франко Іван

Ф 83 Три міхи хитрощів. Казки, оповідання. — Тернопіль:
Навчальна книга — Богдан, 2011. — 80 с.
(серія “Українські письменники — дітям”)

ISBN 978-966-10-1958-3

У цьому збірнику — оповідання “Грицева шкільна наука” та найпопулярніші казки класика української літератури Івана Франка. Всі ці твори входять у навчальну програму молодших класів загальноосвітньої школи, але будуть цікавими та повчальними й для дошкільнят, принесуть втіху батькам і дітям під час сімейного дозвілля.

ББК 84.5.Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1190-7 (серія)
ISBN 978-966-10-1958-3

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2011

КАЗКИ

.....

ТРИ МІХИ ХИТРОЦІВ.

Було то восени. Біжить Лисичка польовою дорогою та й зустрічає Їжачка.

- Добрий день, Їжаче-небораче! — крикнула Лисичка.
- Здорова була, Лисичко-сестричко! — відповідає Їжак.
- Знаєш що, Їжаче, ходім зі мною!
- А куди ж тебе Бог провадить?
- Та йду он там до саду їсти винограду.
- А не квасний* він, Лисичко?

— Та де тобі квасний! Повідала Сорока-білобока, що чула від Куниці, молодії дівичі, що та бачила, як господар куштував і хвалив, що солодкий, пора збирати. Ходи, наїмося, ще й дітям по кетягові** принесемо.

— Ні, Лисичко, — каже їжак, — не піду з тобою, боюся. Той господар хитрий, силець понаставляв, ще зловлюся.

— Не бійся, Їжаче-небораче! — сміючись мовила Лисичка. — У мене є три міхи хитроців, то вже я не я буду, коли тебе з сильця не визволю.

*Квасний — кислий

**Кетяг — гроно.

— Га, коли так, то нехай буде й так!

Пішли обое, влізли до саду, наїлися винограду і вже хотіли назад вертати, аж тут смик! Лисичка ступила необережно та й зловилася в сильце. Смикнула раз, смикнула другий раз — куди тобі! Не пускає сильце, держить за ногу.

— Ой їжаку-братуку, — кричить Лисичка, — рятуй!

— Як же я тебе, Лисичко, порятую? — мовив їжак. — Добувай свої три міхи хитрощів і рятуй себе сама.

— Та де там мої міхи! — лементує Лисичка, а сама аж тремтить зі страху. — Бачиш, скакала через річку, і всі три міхи урвалися і впали у воду. Їжаку-братуку, подумай ти, може, у тебе якась хитрість знайдеться?

— У мене є одна, — відповів їжак, — та не знаю, чи буде тобі до смаку. Лягай на тім місці, де зловилася, і лежи, лапки від себе відкидай і попускай духу, що можеш. Господар побачить тебе і подумає, що ти вже гниєш, та й викине за пліт.

Послухала Лисиця їжакової ради, притаїлася, лежить, буцім давно загинула. Прийшов господар, побачив її та аж носа затулив.

— От шкода! — промовив він. — Не був кілька день коло сильця, а тут, бач, яка гарна Лисиця зловилася та вже й гнити почала. Що тепер з неї за пожиток? Викинути за пліт, та й кінець.

І він відчепив Лисицю з сильця, взяв обережно за хвіст та й шпурнув за пліт у кропиву. А Лисиці тільки того й треба було. Як дасть ногам ходу, як чкурне, лиш у бур'янах зашелестіло.

Минуло два дні, чотири дні, біжить знов Лисичка польовою дорогою і зустрічає їжака.

— Добрий день, їжаче-небораче!

пізнає та й годі! Якийсь дивний і страшний звір, синій-синій, з препоганим запахом, покритий не то лускою, не то якимись колючими гудзами, не то їжаковими колючками, а хвіст у нього — не хвіст, а щось таке величезне і важке, мов довбня або здоровий ступернак*, і також колюче. Став мій Лис, оглядає те чудовище, що зробилося з нього, обнюхує, пробує обтріпатися — не йде. Пробує обкачатися в траві — не йде! Пробує дряпати з себе ту луску пазурами — болить, але не пускає! Пробує лизати — не йде! Надбіг до калюжі, скочив у воду, щоб обмитися з фарби, — де тобі! Фарба олійна, через ніч у теплі засохла добре, не пускає. Роби, що хочеш, небоже Микито!

В тій хвили де не взявся Вовчик-братик. Він ще вчора був добрий знайомий нашого Микити, але тепер, побачивши нечуваного синього звіра, всього в колючках та гудзах і з таким здоровенним, мов із міді вилитим, хвостом, він аж завив з переляку, а отямившись, як не пішов утікати — ледве хлипає! Подибав у лісі Вовчицю, далі Ведмедя, Кабана, Оленя — всі його питають, що з ним, чого так утікає, а він тільки хлипає, баньки** витріщив та, знай, тільки лепоче:

— Он там! Он там! Ой, та й страшно ж! Ой! Та й люте ж!

— Та що, що таке? — допитують його свояки.

— Не знаю! Не знаю! Ой, та й страшенно ж!

Що за диво! Зібралось довкола чимало звіра, заспокоюють його, дали води напитися. Мавпа Фрузя вистригла йому три жмінь-

*Ступернак — товкач.

**Баньки — очі.

ІВАН ФРАНКО – КАЗКАР

У літературній спадщині письменника помітне місце посідають казки для дітей. Протягом багатьох років він був активним співробітником українського дитячого журналу “Дзвінок”, в якому опублікував низку казок, створених на основі відомих світових сюжетів. Письменник не просто переказує їх, а вводить деякі нові мотиви в стару основу, щоб скерувати увагу малих читачів та слухачів від казкових подій до перипетій життя, пробудити інтерес до реальних життєвих ситуацій, їхнього осмислення і розуміння.

Використовуючи мандрівні сюжети, письменник вводить у свої казки колоритні українські побутові деталі, окремі сцени, що відтворюють тогочасну галицьку дійсність.

Він зазначав: “Кожну казку я перероблював основно, прибиваючи її до смаку, розуміння й оточення наших дітей і нашого народу, бажаючи й оці чужоземні зробити так само нашими, як ті, що їх оповідає довгими зимовими вечорами наша сільська бабуня у запічку”.

Як згадувала дочка письменника, Ганна, Іван Франко знав безліч народних казок, байок, пісень про тварин і залюбки оповідав їх своїм дітям. Звірів представляв як мислячих істот, що живуть майже людським життям. “Ці всі прекрасні казки і оповідання читали ми раніше вже як друковані твори — “Коли ще звірі говорили”, “Лис Микита” та інші казки, що були нашою духовною поживою”.

Велику групу казок про тварин письменник об’єднав спільним заголовком “Коли ще звірі говорили”. В основі сюжету цих творів лежать мотиви відомих казок народів світу — російських, німець-

ких, грецьких, індійських, сербських. Герої цих творів — хитра Лисичка, хижий Вовк, мудрий Їжак, дурний Осел та інші — є носіями певних людських якостей, а самі казки криють життєву правду.

“Адже говорячи про звірів, — писав Іван Франко, — казка одною бровою підморгує на людей, немов дає їм знати: — Та чого ви, братчики, смієтеся? Адже се не про бідних баранів, вовків та ослів мова, а про вас самих з вашою глупотою, з вашим лінивством, з вашою захланністю, з усіма вашими звірячими прихми та забагами. Адже ж я навмисне даю їм ваші рухи, ваші думки, ваші слова, щоб ви якнайкраще зрозуміли — не їх, а самих себе!”

Відображаючи життя, побут і звичаї галичан, Іван Франко користувався всіма багатствами місцевої говірки, що має відмінності порівняно з мовою, на якій говорить українське населення інших областей. Письменник широко застосовував у творах діалектизми — своєрідні слова, вирази, синтаксичні конструкції, властиві мові певної місцевості.

Разом з тим він постійно прагнув наблизити тексти своїх творів до загальноукраїнської літературної мови. Про що й засвідчує це видання.

ЗМІСТ

Три міхи хитрощів	3
Ріпка	7
Лисичка і Журавель	9
Лисичка й Рак	12
Вовк вйтом	14
Мурко й Бурко	17
Лисичка-кума	20
Заєць і Їжак	26
Осел і Лев	33
Королик і Ведмідь	39
Лис і Дрозд	46
Фарбований лис	55
Грицева шкільна наука	66
Іван Франко — казкар	77

Навчальне видання

ФРАНКО Іван

(СЕРІЯ “УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ — ДІТЯМ”)

ТРИ МІХИ ХИТРОЦІВ

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор-упорядник *Ірина Дем'янова*
Дизайн обкладинки *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Лілії Рейко*

Підписано до друку 08.06.2011. Формат 84×90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Прагматика. Умовн. друк. арк. 5,25. Умовн. фарбо-відб. 5,25.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

